

Vad startade oroligheterna och vad hände?

Utlösande faktor

Med hänsyn till lärdomar från tidigare, liknande nationella och internationella händelser bör det våldsamma händelseförloppet redovisas från det att den utlösande faktorn inträffade. Vad avser aktuellt fall är den explicit utlösande faktorn polisingripandet i Husby den 13 maj som ledde till att en man avled efter att ha blivit skjuten av polis. Det som till viss del talar emot att den händelsen skulle utgöra den ensamt utlösande faktor är den tid (en vecka) som förlöpte mellan ingripandet och då oroligheterna startade. Bedömer man händelsen av skjutningen som en händelse över tid och väger in hur polisen agerat och kommunicerat efter själva skjutningen kan det förklara tidsförloppet, se vidare stycke *Medias rapportering och betydelse*. Att ideella föreningar genomförde demonstrationer samt deltog aktivt medialt i syfte att protestera mot en upplevd polisbrutalitet dagar efter ingripandet kan också bedömas ha inverkan på händelseutvecklingen.

Utlösande faktor ses således bestå av två komponenter, den aktiverande händelsen (ingripandet med dödlig utgång) och den utdragna händelsen innehållande kommunikationsproblematik hos polisen.

Händelseförloppet

- **Måndag den 13 maj:** Under kvällen den 13 maj larmades polisen till en adress i Husby med anledning av att en man gått omkring med kniv och vid ingripande tagit sin tillflykt till en lägenhet i vilken hans fru också befann sig. I samband med det polisingripandet sköts mannen och avled på plats.
- **Tisdag-onsdag den 14-15 maj:** Dagarna efter höjdes röster som dels hävdade att polisingripandet varit felaktigt och att överdrivet våld använts och dels att polisen inte varit ärlig i sin kommunikation om vad som inträffat vid ingripandet. En tongivande aktör i debatten var medborgarorganisationen Megafonen som publicerade en debattartikel i SVT debatt där de rubricerar polisens insats som mord. Samma dag kallade de till demonstration mot polisvåld. Demonstrationen tågade från Kista till Husby och samlade ca 70 personer. Etablerad riksmidia var på plats och det skanderades *Vi vet våran verklighet, nej till polisbrutalitet* och *Nej till övervåld, ayna klipper förortsfolk*.
- **Fredag den 17 maj:** Sen eftermiddag den 17 maj inkom tips till Stockholmspolisen att upplopp skulle startas i Husby dagen efter, ■■■■■ vilket inte skedde.
- **Söndag den 19 maj:** På kvällen den 19 maj larmades polis och räddningstjänst till Husby med anledning av en brinnande bil. En polispatrull åkte till platsen och hanterade händelsen som ett rutinuppdrag likt tidigare larm om brinnande bilar och bedömde inte att det fanns någon förhöjd hotbild. Väl på plats och ute ur polisbilen attackerades polis-

personal med bland annat stenkastning som fick till följd att en polisman skadades och tvingades uppsöka läkarvård för sina skador. Under natten mellan den 19 och 20 maj eskalerade oroligheterna och blev till ett upplopp.

- **Måndag den 20 maj:** Megafonen gick kl 0510 ut med information på Twitter och bjöd in till presskonferens kl 1000 samma dag med anledning av upploppen i Husby.
- **Tisdag den 21 maj:** Megafonen intensifierar sitt deltagande i debatten genom medverkan i ett flertal rikstäckande media. Dessutom upprätthåller de hög aktivitet på sociala medier med fokus på upplevd polisbrutalitet.
- **Onsdag 22 maj-torsdag 23 maj:** Antalet anmälda brott med anknytning till social oro når de högsta nivåerna.
- **Fredag 24 maj-onsdag den 29 maj:** Under denna period har flera upploppsliknande situationer inträffat med start i Husby och vidare på andra platser i Stockholmsområdet, främst i förorter i Stockholms västra och södra delar.

Anmärkningsvärt gällande händelseutvecklingen är dess omfattning. Totalt under perioden har 350 bilar brunnit. Under de mest kritiska dygnen brann 80 bilar dagligen, endast utifrån vad som framkommit i anmälningar. Vidare vad avser 24 maj fram till den 28 maj utsattes sju skolor för brand/försök till brand, och två centrumanläggningar, utöver detta har omfattande skadegörelse skett. Utvecklingen mellan 19-26 maj rörande aktuella brottstyper⁴ skiljer sig mot den normalbild som finns. Ökningen av dessa brott under de kritiska dygnen 22 och 23 maj är anmärkningsvärt högre än normalt vid denna tid på året.

Vad avser polisens agerande i Stockholm har viss kritik framkommit beträffande de initiala upplopsdagarna. Det finns en känsla inom polisen av att man inte styrde händelseförloppet, något som objektivt kan anses stämma då oroligheterna fortsatte under flera dagar i sträck trots insatser från polisen. Erfarenheter från tidigare, liknande situationer ger att polisen dag två normalt sett återfått initiativet av händelseutvecklingen, något som inte skedde vid aktuell händelse. Vidare uppfattades det som att normala arbetsfördelningsprinciper inte följdes. Ett stort fokus lades på speciella individer och att lagföra våldsvärkare. Först när SPT-konceptet sattes in upplevdes det som om polisen åter fick kontroll över händelseförloppet.

---

⁴ Skadegörelse på motorfordon 1201, skadegörelse brand på motorfordon 1202, annan skadegörelse 1203, skadegörelse mot offentlig institution 1205, mordbrand/grov mordbrand 1301, våldsamt upplopp 1610, våld mot tjänsteman (polis) 1701 och 1702.